

**GUNNAR STAVE ALLEREDE SLÅTT AV
HARTVIG HALVORSENS RADIKALE
SAMFUNNSSYSTEM. SVARET PÅ NØDEN VAR:**

Ikke revolusjonen — men kirken

Av Leif Kjell Askeland

— Samfunnsanalysen til Diakonhjemmets grunnlegger, Hartvig Halvorsen, var forbløffende lik Marx's. Men som for Wichern var ikke svaret på «nødens rike», revolusjonen. De så kirken som svaret. Bare kirken kunne lindre den åndelige nød og forvirring som rådde. Bare kirken kunne gjenreise et menneskeverdig samfunn og gi enkeltmennesker sitt verd tilbake.

Gunnar Stave, som nå har arbeidet med Diakonhjemmets historie siden august, har latt seg engasjere av det han finner i Diakonhjemmets arkiv og historisk materiale omkring opprettelsen av institusjonen for 97 år siden.

Den mannlige diakonitradisjons far, Johan Hinrich Wichern, startet med stort engasjement et kirkelig sosialarbeid i Tyskland i midten av forrige århundre. Både han og Diakonhjemmets grunnlegger snakket om en kristelig sosialisme. De identifiserte seg med en sosialisme med et menneskelig ansikt, samtidig som de

med meget sterke ord avviste kommunismen. Den var selve «dyret» og ga næring til den åndelige nød og forvirring, som skulle bekjempes.

— Det er ikke rett at diakonene skulle legge størst vekt på arbeidet med den åndelige nøden, sier Stave med henvisning til Kari Martinsens avhandling om diakonissene. — På 80-tallet var det en diskusjon om diakonen skulle være en håndens eller åndens tjener. Om han skulle være sosialarbeider eller emisær. I oppropet før etableringen av institusjonen blir det tatt til orde for en rikere ordets forkynnelse. Av det kunne man slutte at diakonen mer skulle være en ordets tjener til forskjell fra diakonissen som en utpreget håndens tjener. Men i følge Halvorsens notater og hovedstyreprotokollen var man svært reservert mot å slippe diakonien til som forkynner. Han skulle ikke få lov å holde andakt på offentlig annonserte møter.

— Halvorsens høye ambisjon og strategi for arbeidet var at kirken skulle ta mål av seg å fylle alle samfunnets stillinger med utdan-

nede fra diakoniinstitusjonene. Dersom man klarte det, hadde man vunnet en fantastisk seier i kampen mot den forvirring og åndelige nød som rådet.

Gunnar Stave er opptatt av å se Diakonhjemmet ut fra et organisasjonsteoretisk perspektiv, og spør:

– Hvilke krefter formet institusjonen? Hva har skjedd med en institusjon som utviklet seg fra et lite intimt fellesskap etter modell fra det gode hjem? I dag fremstår den som en stor profesjonell organisasjon med sine understrukturer.

– Det intime fellesskapet har fått inn mange faggrupper med sine

normer og sin profesjonskultur, som påvirker utviklingen. Også dette er krefter utenfra. Man kan også spørre seg hvilken rolle lovgivning og økonomiske vilkår har spilt i utviklingen mot dagens Diakonhjem.

Gunnar Stave medgir at det er mye stoff å komme gjennom. Protokoller, brev og journaler. Ikke alt er like tilgjengelig da det ikke er systematisert. Det er få sekundærkilder. Moens bok er et viktig bidrag og jubileumsberetningene er der, men når det gjelder forholdet til omgivelsene må Stave i stor grad arbeide ut fra primærkildene.